

Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Performanslarına İlişkin Öz Yeterliklerinin Akademik Öz Yeterlikleri ve Akademik Başarıları ile İlişkisi: Tanımlayıcı Araştırma

The Relationship Between Nursing Students' Self-Efficacy Regarding Their Clinical Performance with Their Academic Self-Efficacy and Academic Achievement: Descriptive Study

 Gülten KARAHAN OKUROĞLU^a

^aMarmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

ÖZET Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin klinik performanslarına ilişkin öz yeterliklerinin, akademik öz yeterlikleri ve akademik başarıları ile ilişkisini belirlemek amacıyla uygulandı. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırma, tanımlayıcı ve ilişkisel tipte bir çalışmadır. Araştırma İstanbul'da Ocak-Mart 2021 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Araştırmanın evrenini Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören 1046 öğrenci oluşturdu. G-power programı ile örneklem sayısı hesaplandı ve örneklem büyüklüğü 243 bulundu. Araştırma 307 öğrenci ile tamamlandı. Verilerin toplanmasında Bilgi Formu, Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği kullanıldı. Akademik başarı, genel akademik not ortalaması ile değerlendirildi. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra Mann-Whitney U Testi, Kruskal-Wallis H Testi ve Spearman Korelasyon Testi kullanıldı. **Bulgular:** Öğrencilerin genel akademik not ortalamasının 3,06 [standart sapma (SS)=0,48], Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği puan ortalamasının 19,43 (SS=4,43) ve Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği puan ortalamasının 66,56 (SS=17,52) olduğu saptandı. Öğrencilerin genel akademik not ortalaması ve Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği puan ortalamaları arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki olduğu ($p=0,000$); Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği ve Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği puan ortalamaları arasında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu ($p=0,000$) saptandı. **Sonuç:** Öğrencilerin akademik öz yeterliklerinin ve klinik performanslarına yönelik öz yeterliklerinin orta düzeyde olduğu, akademik başarıları ve akademik öz yeterlikleri ile klinik performans öz yeterlikleri arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edildi.

ABSTRACT Objective: This study was conducted to determine the relationship between nursing students' clinical performance self-efficacy with their academic self-efficacy and academic achievement. **Material and Methods:** The research was applied in a descriptive and correlational design. The research was carried out in Istanbul between January and March 2021. The population of the study consisted of 1046 students studying in the Nursing Department of the Health Sciences Faculty of Marmara University. The sample size was calculated with the G-power program and the sample size was found to be 243. The study was completed with 307 students. Information Form, Clinical Performance Self-Efficacy Scale, and Academic Self-Efficacy Scale were used to collect data. Academic achievement was evaluated by the overall academic grade point average. In addition to descriptive statistics, Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis H test, and Spearman Correlation test were used to evaluate the data. **Results:** It was determined that the general academic grade point average of the students was 3.06 [standard deviation (SD)=0.48], the Academic Self-Efficacy Scale mean score was 19.43 (SD=4.43) and the Clinical Performance Self-Efficacy Scale mean score was 66.56 (SD=17.52). It was found that there was a low level positive correlation between the students' general academic grade point and Clinical Performance Self-Efficacy Scale mean scores ($p=0.000$); a moderate correlation was found between the Academic Self-Efficacy Scale and Clinical Performance Self-Efficacy Scale mean scores ($p=0.000$). **Conclusion:** It was determined that the students' academic self-efficacy and clinical performance self-efficacy were moderate, and there was a positive relationship between academic achievement and academic self-efficacy and clinical performance self-efficacy.

Anahtar Kelimeler: Klinik performans; öz yeterlik; akademik başarı; hemşirelik öğrencisi

Keywords: Clinical performance; self-efficacy; academic achievement; nursing student

Hemşirelik eğitiminin teorik ve pratik olmak üzere 2 ayrı boyutu vardır. Teorik ve klinik eğitimin

dinamikleri çok farklı olsa da hemşirelik eğitiminin birbirini tamamlayan 2 bileşenidir.¹ Hemşirelik eğiti-

Correspondence: Gülten KARAHAN OKUROĞLU
Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: gulden.karahan@marmara.edu.tr

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 25 Mar 2021

Received in revised form: 04 Oct 2021

Accepted: 30 Dec 2021

Available online: 21 Dec 2021

2146-8893 / Copyright © 2022 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

minin başlıca hedefi, güvenli ve kaliteli bakım sunabilecek mesleki yeterliliğini kazanmış hemşireler mezun etmektir.² Miller'in yeterlilikler piramidine göre öğrencilerin yeterlilikleri 4 düzeyde ele alınmalıdır: 1. düzey "bilir"; 2. düzey "nasıl olduğunu bilir"; 3. düzey "nasıl yapıldığını gösterir"; 4. düzey ise "yapar". Hemşirelik öğrencilerinin yeterlilikleri Miller'in piramidine göre 1 ve 2. düzeyde bilişsel kazanımlar doğrultusunda; 3 ve 4. düzeyde psikomotor kazanımlar doğrultusunda değerlendirilmelidir.¹⁻³ Klinik eğitim süreci, öğrencilerin teorik bilgilerini uygulamaya aktarabilme fırsatı sunarak klinik yeterliliği kazandırmayı amaçlar. Klinik yeterlilik, hemşirelik eğitiminin nihai amacıdır ve hemşirelik hizmetini sunma sürecinde ortaya çıkan karmaşık problemleri mesleki bilgi, tutum ve beceriler ile üst bilişsel becerilerin bir kombinasyonunu kullanarak çözüme yeteneği olarak tanımlanabilir.⁴ Hemşirelikte Temel Yetkinlikler Kılavuzu'nda yer alan "Birey, aile ve ekip üyeleriyle iş birliği içerisinde bakımı planlar, uygular ve değerlendirir." kriteri de hemşirelik bakım sürecinin etkin şekilde yönetilmesi ile ilgilidir.⁵ Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik bakımını planlama ve uygulama ile ilgili yeterlilikleri klinik performanslarının önemli bir boyutudur. Öğrencilerin klinik performanslarının belirlenen hedefler doğrultusunda geliştirilmesi, verilen eğitimin kalitesinin önemli bir göstergesidir. Bu doğrultuda, hemşirelik lisans programlarında, eğitim süresince izlenmesi ve geliştirilmesi gereken bir kriter olarak akademik ve klinik öz yeterliliğin mutlaka dikkate alınması önerilmektedir.⁶

Öz yeterlik kavramı, Bandura tarafından "Bireylerin istenen düzeyde performans gösterme yeteneklerine ilişkin inançları." olarak tanımlanmıştır.⁷ Öz yeterlik inançlarının, bireylerin hislerini, düşüncelerini, davranışlarını ve güdülenme biçimlerini etkilediği için bireylerin sahip oldukları yetenek ve becerilerden daha önemli olduğu belirtilmektedir.⁸ Ayrıca bireylerin bir işi başarmak için zor koşullar altında da o davranışları başarılı bir şekilde gerçekleştirebileceklerine dair güçlü bir inanca sahip olmaları gerekmektedir.⁹ Yüksek öz yeterlik, kişinin bireysel becerilerine yönelik algısını pozitif yönde artırmaktadır. Pozitif yeterlik inancına sahip kişile-

rin, güç görevleri bir engel olarak değerlendirmek yerine, başarılması gerekli olan bir görev olarak algıladıkları; düşük öz yeterliği olan kişilerin ise zorluklarla karşı karşıya kaldıklarında becerileri yerine yetersizliklerinin üzerinde durdukları belirtilmektedir.¹⁰

Diğer taraftan öğrencilerin öz yeterlik algılarının güdülenme düzeyleri ve öğrenme hızları üzerinde olumlu etki yarattığı, böylece akademik başarının anahtarı olduğu vurgulanmaktadır.^{9,10} Akademik öz yeterlik ise Bandura tarafından; bireylerin eğitim süreçlerinde önceden belirlenmiş performans türlerine ulaşmak için gerekli olan eylem süreçlerini düzenlemelerine ve uygulamalarına ilişkin kendileri hakkındaki yargıları olarak tanımlanmaktadır.⁷ Başka bir deyişle akademik öz yeterlik, bireylerin bir akademik görevi veya bir akademik hedefi istenen düzeyde başarabileceklerine dair inançları olarak ifade edilmektedir.^{11,12} Ayrıca akademik öz yeterlik ve akademik başarının birbirlerini etkilediğini ortaya koyan çalışmalar vardır.^{9,13-15}

Literatürde birçok çalışma, hemşirelik öğrencilerinin akademik başarısızlık durumlarına ve bunu etkileyen faktörlere vurgu yapmaktadır.¹⁶⁻¹⁸ Akademik başarısızlık, öğrencilerde zamanlarını boşa harcadıkları duygusuna neden olabilir, onları olumsuz etkileyerek suça teşvik, fiziksel istismar, ailevi problemler ve psikolojik sorunlara neden olabilir.^{19,20} Diğer taraftan yüksek akademik başarı ile mezun verme, üniversiteler açısından da bir prestij kriteridir.²¹ Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin lisans eğitimleri boyunca elde edecekleri akademik başarı ileride bir parçası olacakları hemşirelik iş gücünü de nitelik yönünden önemli ölçüde etkileyecektir.

Güvenli ve kaliteli bakım sunabilecek mesleki yeterliliğe sahip hemşirelerin yetiştirilmesinde; lisans eğitiminde hemşirelik öğrencilerinin akademik ve klinik gelişimlerinin ve bu gelişimin önemli bir belirleyicisi olan öz yeterliliğin ölçülmesi ve değerlendirilmesi önemlidir.² Bu bilgiler doğrultusunda, hemşirelik öğrencilerinin hem akademik hem de klinik alanda öz yeterliklerinin değerlendirilmesi ve akademik öz yeterlik ve akademik başarı ile klinik performanslarına yönelik öz yeterlik arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TİPİ VE AMACI

Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin klinik performanslarına ilişkin öz yeterliklerinin akademik öz yeterlikleri ve akademik başarıları ile ilişkisini incelemek amacıyla tanımlayıcı ve ilişkisel tipte planlandı.

ARAŞTIRMANIN YERİ VE ZAMANI

Araştırma, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde Ocak-Mart 2021 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören 1.046 öğrenci oluşturdu. Güç analizi G*Power 3.1 programı ile analiz edilmiştir.²² Örneklem büyüklüğü Pozam ve Zaybak'ın çalışması referans alınarak, önem düzeyi $\alpha=0,05$, etki büyüklüğü $d=0,5$ kabul edilerek 0,95 (1- β) güç için 243 olarak hesaplanmıştır.²³ Araştırmanın uygulandığı hemşirelik bölümünde bir eğitim öğretim dönemi 7 haftadan oluşmaktaydı. Birinci sınıf öğrencileri pandemi döneminde hiç klinik uygulama deneyimleri olmadığı için araştırmadan hariç tutuldu ($n=247$). Diğer sınıflar haftada 2 gün, intörlük programı kapsamında ise haftada 3 gün klinik uygulamaya çıkmaktaydılar. Bu nedenle 2. sınıf öğrencilerinin, pandemi başlamadan önce 4 hafta (8 gün) klinik uygulamaya devam edebildikleri için örnekleme dâhil edilebileceği düşünüldü. Bu nedenle veri toplama formları ve bilgilendirilmiş onam formu 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerine ($n=799$) çevrim içi ortamda gönderildi ve gönüllü öğrencilerin yanıtlaması istendi. Veri toplama formları 321 öğrenci tarafından yanıtlandı. Eksik veri gönderen 14 katılımcı örneklemden çıkarıldı. Araştırma, 307 katılımcı ile tamamlandı.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Verilerin toplanmasında Bilgi Formu, Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği (KPÖYÖ) ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği (AÖYÖ) kullanıldı.

Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu yaş ve cinsiyet gibi sosyodemografik de-

ğişkenleri ve sınıf düzeyi ile klinik uygulama deneyim süresini sorgulayan 4 adet soru içermektedir.

Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği:

Ölçek, 2009 yılında Cheraghi ve ark. tarafından geliştirilmiştir. Likert tipinde olan ölçek, toplam 37 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte %0, %10, %20, %30, %40, %50, %60, %70, %80, %90, %100 olmak 11 yanıt bulunmaktadır. Yüzde 0 yanıtı "emin değilim" %100 ifadesi "tamamen eminim" yanıtını temsil etmektedir. Ölçek; veri toplama, tanılama ve planlama, uygulama ve değerlendirme olmak üzere 4 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin değerlendirilmesinde herhangi bir kesim noktası olmadığı, ölçekten alınan puan arttıkça klinik performansa ilişkin öz yeterliğin arttığı belirtilmiştir. Genel ölçek için Cronbach alfa değeri 0,96 olarak belirtilmiştir.²⁴ Türkçeye Pozam ve Zaybak tarafından uyarlanan ölçeğin Türkçe formunun Cronbach alfa değeri 0,98'dir.²³ Bu araştırmada ise Cronbach alfa katsayısının 0,98 olduğu tespit edildi.

Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği:

Jerusalem ve Schwarzer tarafından geliştirilen ve tek boyut içeren 4'lü Likert tipindeki (bana tamamen uyuyor, bana uyuyor, bana çok az uyuyor, bana hiç uymuyor) ölçek, 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek minimum puanın 7, maksimum puanın 28 olduğu ve alınan puan arttıkça akademik öz yeterliğin arttığı belirtilmiştir.²⁵ Ölçek, Türkçeye Yılmaz ve ark. tarafından uyarlanmıştır. Türk popülasyonda Cronbach alfa değeri 0,79 olarak bulunmuştur.²⁶ Bu araştırmada ise ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,88 olarak hesaplandı.

VERİ TOPLAMA ŞEKLİ

Pandemi nedeniyle veriler çevrim içi olarak toplandı. Veri toplama araçları Google Form kullanılarak çevrim içi formata dönüştürüldü.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 05.02.2021 tarih ve 09.2021.164 numara ile izin alındı. Ölçekler için yazarlardan gerekli izinler alındı. Bilgilendirilmiş onam formu çevrim içi ortamda öğrencilere iletildi ve katılımcılardan çevrim içi ortamda onam alındı. Çalışma süresi boyunca Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'nin tüm maddelerine uyuldu.²⁷

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Verilerin istatistiksel değerlendirmesi için IBM SPSS Statistics 20 paket programı kullanıldı. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov Testi ile değerlendirildi ve normal dağılım göstermediği tespit edildi ($p < 0,05$). Bu nedenle verilerin analizinde nonparametrik testler kullanıldı. Yüzde, frekans, ortanca (minimum-maksimum), ortalama ve standart sapma (SS) gibi tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U Testi, Kruskal-Wallis H Testi ve Spearman Korelasyon Testi kullanıldı. Tüm sonuçlar %95'lik güven aralığında ve $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirildi.

BULGULAR

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması 20,84 (SS=1,44; minimum=19,00-maksimum=29,00), %78,2'si (n=240) kadın, %21,8'i (n=67) erkekti. Katılımcıların %41,4'ü (n=127) 2. sınıf, %31,6'sı (n=97) 3. sınıf, %27'si (n=83) 4. sınıf öğrencisiydi. Öğrencilerin önceki klinik deneyim süreleri incelendiğinde, %42'sinin (n=129) 14 günden az, %25,7'sinin (n=79) 15-28 gün, %32,2'sinin (n=99) 29 gün ve üstü klinik uygulamaya çıktığı saptandı (Tablo 1).

Araştırmaya katılan öğrencilerin KPÖYÖ puan ortalamalarının 66,56 (SS=17,52; ortanca=68,37; minimum=25,68-maksimum=99,46) olduğu saptandı. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları incelendiğinde "veri toplama" alt boyutu için 68,16 (SS=16,70); "tanılama-planlama" alt boyutu için 62,40 (SS=20,13); "uygulama" alt boyutu için 70,26 (SS=18,38); "değerlendirme" alt boyutu için 63,40

TABLO 1: Katılımcıların sosyodemografik verileri (n=307).

Bulgular	Ortalama	SS
Yaş	20,84 (minimum=19-maksimum=29)	1,44
	n	%
Cinsiyet		
Kadın	240	78,2
Erkek	67	21,8
Sınıf		
2. sınıf	127	41,4
3. sınıf	97	31,6
4. sınıf	83	27,0
Klinik deneyim süresi		
14 günden az	129	42,0
15-28 gün	79	25,7
29 gün ve üstü	99	32,2
Toplam	307	100

SS: Standart sapma.

(SS=20,82) olduğu belirlendi. Öğrencilerin AÖYÖ puan ortalamalarının ise 19,43 (SS=4,43; ortanca=20,00; minimum=7-maksimum=28) olduğu tespit edildi. Öğrencilerin genel akademik not ortalamasının (GANO) 3,06 (SS=0,48; ortanca=3,15; minimum=1,00-maksimum=3,96) olduğu tespit edildi (Tablo 2).

Öğrencilerin KPÖYÖ puan ortalamalarının sınıflarına ($\chi^2=62,959$; $p=0,000$) ve klinik deneyim sürelerine ($\chi^2=55,834$; $p=0,000$) göre anlamlı fark gösterdiği saptandı. İleri istatistiksel analiz için 2'li gruplar karşılaştırıldı ve "29 gün ve üzeri" klinik deneyimi olan öğrencilerin "14 günden az" klinik deneyimi olan öğrencilere göre; "15-28 gün" klinik deneyimi olan öğrencilerin ise "14 günden az" klinik deneyimi olan öğrencilere göre KPÖYÖ puan orta-

TABLO 2: Katılımcıların KPÖYÖ, AÖYÖ ve GANO puan ortalamaları (n=307).

Bulgular	Minimum	Maksimum	Ortanca	Ortalama	SS
KPÖYÖ	25,68	99,46	68,37	66,56	17,52
Veri toplama alt boyutu	27,50	100,00	71,66	68,16	16,70
Tanımlama planlama alt boyutu	14,44	100,00	67,77	62,40	20,13
Uygulama alt boyutu	22,00	100,00	74,00	70,26	18,38
Değerlendirme alt boyutu	15,00	100,00	63,40	63,40	20,82
AÖYÖ	7,00	28,00	20,00	19,43	4,43
GANO	1,00	3,96	3,15	3,06	0,48

KPÖYÖ: Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği; AÖYÖ: Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği; GANO: Genel akademik not ortalaması; SS: Standart sapma.

TABLO 3: Katılımcıların KPÖYÖ ve AÖYÖ puan ortalamalarının klinik deneyim sürelerine göre karşılaştırılması (n=307).

Bulgular	KPÖYÖ		χ^2 *	AÖYÖ		χ^2 *	p değeri
	Ortanca	Minimum-maksimum		Ortanca	Minimum-maksimum		
Klinik deneyim süresi							
14 günden az (a)	58,37	28,92-91,07	55,834	20,00	12,00-27,00	2,330	0,312
15-28 gün (b)	74,32	25,68-92,97		19,00	7,00-28,00		
28 gün ve üstü (c)	77,43	32,70-99,46		19,00	8,00-28,00		
"Post hoc" analizi**	b>a, c>a			0,000***			

*Kruskal-Wallis Testi kullanıldı; **Mann-Whitney U Testi kullanıldı; ***p<0,001; KPÖYÖ: Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği; AÖYÖ: Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği.

TABLO 4: KPÖYÖ, AÖYÖ ve GANO puan ortalamalarının ilişkisel analiz sonuçları.

Değişkenler	KPÖYÖ		AÖYÖ		GANO	
	r değeri	p değeri	r değeri	p değeri	r değeri	p değeri
KPÖYÖ	1		0,416	0,000	0,214	0,000*
AÖYÖ			1		0,360	0,000*

Spearman korelasyon analizi kullanıldı; *p<0,001; KPÖYÖ: Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği; AÖYÖ: Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği; GANO: Genel akademik not ortalaması.

lamalarının anlamlı yüksek olduğu belirlendi (p=0,000). AÖYÖ puan ortalamalarının öğrencilerin klinik deneyim sürelerine göre anlamlı fark göstermediği tespit edildi (p>0,05) (Tablo 3).

Öğrencilerin GANO ve KPÖYÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki olduğu (r=0,214; p=0,000); GANO ve AÖYÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu (r=0,360; p=0,000); AÖYÖ ve KPÖYÖ puan ortalamaları arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu (r=0,416; p=0,000) saptandı (Tablo 4).

TARTIŞMA

Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin klinik performanslarına ilişkin öz yeterliklerinin akademik öz yeterlikleri ve akademik başarıları ile ilişkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirildi. Bununla birlikte akademik öz yeterlik ve klinik performansa yönelik öz yeterlik düzeylerini etkileyebileceği öngörülen klinik deneyim süresi ile ilgili de istatistiksel analizler yapıldı.

Araştırmadan elde edilen bulgular, akademik öz yeterliğin klinik deneyim süresinden etkilenmediğini göstermektedir. Bulfone ve ark.nın hemşirelik öğrencilerinin 3 yıllık süreçte akademik öz yeterliklerini inceledikleri çalışmalarında, öğrenci-

lerin akademik öz yeterliklerinin sınıf düzeyine göre farklılık göstermediğini saptamışlardır.⁶ Benzer şekilde Terry ve Peck, öğrencilerin sınıf düzeyine göre akademik performanslarında farklılık olmadığını belirtmişlerdir.²⁸

Araştırmaya katılan öğrencilerin KPÖYÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde orta düzeyde olduğu görüldü. Bu bulgu, öğrencilerin hemşirelik bakımına ilişkin veri toplama, tanımlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarına ilişkin kendi öz yeterliklerini orta düzeyde algıladıklarını göstermektedir. Diğer taraftan öğrencilerin KPÖYÖ puan ortalamalarının klinik deneyim sürelerine göre anlamlı fark gösterdiği saptandı. Klinik deneyim süresi fazla olan öğrencilerin az olan öğrencilere göre klinik performanslarına ilişkin öz yeterlik algılarının daha yüksek olduğu görüldü. Bu bulgu, öğrencilerin klinik deneyim süreleri arttıkça klinik performansa ilişkin öz yeterlik algılarının arttığını göstermektedir. Öğrenciler daha fazla klinik deneyim imkânı bulduklarında daha fazla hasta ile etkileşimde bulunmakta, farklı hasta profilleri ile karşılaşmakta, çeşitli iletişim deneyimleri yaşamakta böylece de çok sayıda hemşirelik bakımı planlayıp uygulama fırsatı yakalamaktadırlar. Terry ve Peck'in hemşirelik öğrencilerinin akademik ve klinik performanslarını inceledikleri çalışmalarında, daha fazla klinik deneyimi

olan 3. sınıf öğrencilerinin daha az klinik deneyimi olan 1 ve 2. sınıf öğrencilerinden daha yüksek klinik performans algısına sahip olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca daha fazla laboratuvar ve klinik uygulama deneyimine sahip öğrencilerin klinik performans algılarının diğerlerine göre daha yüksek olduğunu vurgulamışlardır.²⁸ Bu bulgulardan yola çıkarak, öğrencilerin klinik deneyim fırsatları arttıkça klinik performanslarına ilişkin güçlü bir öz yeterlik geliştireceklerini söylemek mümkündür.

Öğrencilerin akademik başarıları ile akademik öz yeterlikleri arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki olduğu saptandı. Honicke ve Broadbent'in üniversite öğrencilerini kapsayan 59 makaleyi incelediği sistematik derleme makalesinde, akademik öz yeterlik ile akademik başarı arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu belirtilmiştir.¹² Balkıs'ın çalışmasında da benzer şekilde akademik öz yeterlik ile akademik başarı arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu vurgulanmıştır.²⁹ Literatürde birçok çalışma bu bulguyu desteklemektedir.^{6,13,30} Araştırmalar; yüksek öz yeterliğe sahip öğrencilerin akademik görevleri daha kolay üstlenebildiğini, daha çok çalıştığını, çalışmayı daha uzun sürdürebildiğini, çalışma saatini daha etkili düzenleyebildiğini, karşılaştıkları zorluklar karşısında daha az olumsuz duygusal tepkiler gösterdiğini ve daha etkili problem çözebildiğini böylece yüksek bir akademik başarıya ulaşabildiklerini göstermektedir.¹¹⁻¹³ Bu araştırma bulguları, yüksek akademik öz yeterliğe sahip öğrencilerin yüksek akademik başarı elde edebileceğini göstermektedir.

Diğer taraftan öğrencilerin akademik başarıları ve akademik öz yeterlikleri ile klinik performans öz yeterlikleri arasında pozitif bir ilişki olduğu belirlendi. Bu bulgu, okulda akademik başarısı ve akademik öz yeterliği yüksek olan öğrencilerin klinik performans öz yeterlik düzeylerinin de yüksek olduğunu göstermektedir. Terry ve Peck, akademik öz yeterliği yüksek olan öğrencilerin klinik performanslarının yüksek olduğunu belirtmiştir.²⁸ Bu çalışmada, öğrencilerin klinik performanslarının ölçülmesi için kullanılan ölçek hemşirelik sürecinin aşamalarına odaklanmaktadır. Dolayısıyla veri toplama, tanılama, planlama, uygulama ve değerlendirme alt boyutlarından oluşmaktadır. Öğrencilerin iyi bir bakım planı hazırlaması ve uygulaması için teorik temellerinin sağlam olması

gerekir. Bu açıdan bakıldığında, öğrencilerin klinik performanslarının güçlendirilmesi için akademik başarı ve akademik öz yeterliğin güçlendirilmesi gerektiğini de söylemek mümkündür.

SINIRLILIKLAR

Araştırma sonuçları, araştırmanın yürütüldüğü hemşirelik bölümü öğrencileri ile sınırlıdır, tüm hemşirelik öğrencilerine genellenemez. Hemşirelik 1. sınıf öğrencilerinin klinik deneyimi olmadığı için çalışmaya dâhil edilmemesi araştırmanın diğer bir sınırlılığıdır. Ayrıca olasılıklı bir örneklem yönteminin kullanılmaması ve 2. sınıf öğrencilerinin örneklem grubunun çoğunluğunu oluşturması araştırmanın önemli bir sınırlılığıdır.

SONUÇ

Öğrencilerin akademik öz yeterliklerinin ve klinik performanslarına yönelik öz yeterliklerinin orta düzeyde olduğu, öğrencilerin akademik başarıları ve akademik öz yeterlikleri ile klinik performans öz yeterlikleri arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edildi. Ayrıca öğrencilerin sınıf düzeyi yükseldikçe ve klinik deneyim süreleri arttıkça klinik performansa ilişkin öz yeterlik algılarının arttığı saptandı.

Bu sonuçlar doğrultusunda, hemşirelik öğrencilerinin klinik performans öz yeterlik algılarını güçlendirmek için klinik deneyim fırsatlarının artırılması ve öğretme-öğrenme süreçlerinin akademik öz yeterliği ve akademik başarıyı artıracak stratejilerle desteklenmesi önerilebilir. Ayrıca araştırmanın pandemi döneminden sonra tüm sınıf düzeylerindeki hemşirelik öğrencilerini kapsayacak şekilde geniş örneklem büyüklüklerinde tekrarlanması önerilir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite

üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma tamamen yazarın kendi eseri olup başka hiçbir yazar katkısı alınmamıştır.

KAYNAKLAR

- Plemmons C, Clark M, Feng D. Comparing student clinical self-efficacy and team process outcomes for a DEU, blended, and traditional clinical setting: A quasi-experimental research study. *Nurse Educ Today*. 2018;62:107-11. [Crossref] [PubMed]
- Forsman H, Jansson I, Leksell J, Lepp M, Sundin Andersson C, Engström M, et al. Clusters of competence: relationship between self-reported professional competence and achievement on a national examination among graduating nursing students. *J Adv Nurs*. 2020;76(1):199-208. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Miller GE. The assessment of clinical skills/competence/performance. *Acad Med*. 1990;65(9 Suppl):S63-7. [Crossref] [PubMed]
- Hakimzadeh R, Karamdost N, Memarian R, Ghodrati A, Mirmosavi J. Assessing nursing students' clinical competency: self-assessment. *Nursing Vision*. 2012;1(1):20-5. [Link]
- T.C. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Meslekleri Dairesi Başkanlığı. Hemşirelikte Temel Yetkinlikler Kılavuzu (Version 1). 1. Baskı. Ankara; 2021
- Bulfone G, Vellone E, Maurici M, Macale L, Alvaro R. Academic self-efficacy in Bachelor-level nursing students: Development and validation of a new instrument. *J Adv Nurs*. 2020;76(1):398-408. [Crossref] [PubMed]
- Bandura A. Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychol Rev*. 1977;84(2):191-215. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Bandura A. Self-efficacy. In: Ramachandran VS, ed. *Encyclopedia of Human Behavior*. Vol. 4. New York: Academic Press; 1994. p.71-81.
- van den Berg G, Coetzee LR. Academic self-concept and motivation as predictors of academic achievement. *International Journal of Educational Sciences*. 2014;6(3):469-78. [Crossref]
- Federici RA, Skaalvik EM. Principal self-efficacy and work engagement: assessing a norwegian principal self-efficacy scale. *Social Psychology of Education*. 2011;14(4):575-600. [Crossref]
- Schunk DH, Mullen CA. Self-efficacy as an engaged learner. In: Christenson SL, Reschly AL, Wylie C, eds. *Handbook of Research on Student Engagement*. 1st ed. New York: Springer; 2012. p.219-35. [Crossref]
- Honick T, Broadbent J. The influence of academic self-efficacy on academic performance: a systematic review. *Educational Research Review*. 2016;17(2):63-84. [Crossref]
- Phan HP. Relations between informational sources, self-efficacy and academic achievement: a developmental approach. *Educational Psychology*. 2012;32(1):81-105. [Crossref]
- Pajares F. Motivational role of self-efficacy beliefs in self-regulated learning. In: Schunk DH, Zimmerman BJ, eds. *Motivation and Self Regulated Learning*. 2nd ed. New York: Routledge; 2012.
- Khalaila R. The relationship between academic self-concept, intrinsic motivation, test anxiety, and academic achievement among nursing students: mediating and moderating effects. *Nurse Educ Today*. 2015;35(3):432-8. [Crossref] [PubMed]
- Abele C, Penprase B, Ternes R. A closer look at academic probation and attrition: what courses are predictive of nursing student success? *Nurse Educ Today*. 2013;33(3):258-61. [Crossref] [PubMed]
- Bulfone G, Predan S, Zanini A, Farneti F, Quattrin R, Brusafiero S. Predictors of nursing student success in an Italian school of nursing. *Ig Sanita Pubbl*. 2011;67(2):137-47. [PubMed]
- McLaughlin K, Muldoon OT, Moutray M. Gender, gender roles and completion of nursing education: a longitudinal study. *Nurse Educ Today*. 2010;30(4):303-7. [Crossref] [PubMed]
- Pryjmachuk S, Easton K, Littlewood A. Nurse education: factors associated with attrition. *J Adv Nurs*. 2009;65(1):149-60. [Crossref] [PubMed]
- Wegner L, Flisher AJ, Chikobvu P, Lombard C, King G. Leisure boredom and high school dropout in Cape Town, South Africa. *J Adolesc*. 2008;31(3):421-31. [Crossref] [PubMed]
- Altbach PG. The globalization of college and university rankings. *Change: The Magazine of Higher Learning*. 2012;44(1):26-31. [Crossref]
- Faul F, Erdfelder E, Buchner A, Lang AG. Statistical power analyses using G*Power 3.1: tests for correlation and regression analyses. *Behav Res Methods*. 2009;41(4):1149-60. [Crossref] [PubMed]
- Pozam M, Zaybak A. Klinik performansta Öz-Yeterlik Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi [Adaptation of self-efficacy scale in clinical performance scale into Turkish and examination of psychometric properties]. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2006;32(3):100-17. [Link]
- Cheraghi F, Hassani P, Yaghmaei F, Alavi-Majed H. Developing a valid and reliable Self-Efficacy in Clinical Performance scale. *Int Nurs Rev*. 2009;56(2):214-21. [Crossref] [PubMed]
- Jerusalem M, Schwarzer R. Fragebogen zur Erfassung von "Selbstwirksamkeit". In: Schwarzer R (Hrsg.) ed. *Skalen zur Befindlichkeit und Persönlichkeit (Forschungsbericht No. 5)*. Berlin: Freie Universität, Institut fuer Psychologie; 1981.
- Yılmaz M, Gürçay D, Ekici G. Akademik Özyeterlik Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması [Adaptation of the academic self-efficacy scale to Turkish]. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2007;33:253-9. [Link]
- General Assembly of the World Medical Association. World Medical Association Declaration of Helsinki: ethical principles for medical research involving human subjects. *J Am Coll Dent*. 2014;81(3):14-8. [PubMed]
- Terry D, Peck B. Academic and clinical performance among nursing students: What's grit go to do with it? *Nurse Educ Today*. 2020;88:104371. [Crossref] [PubMed]
- Balkis M. Academic efficacy as a mediator and moderator variable in the relationship between academic procrastination and academic achievement. *Eurasian Journal of Educational Research*. 2011;45(45):1-16. [Link]
- Afari E, Ward G, Khine MS. Global self-esteem and self-efficacy correlates: relation of academic achievement and self-esteem among emirati students. *International Education Studies*. 2012;5(2):49-57. [Crossref]